

Een tekstenbank voor bij 't thema!

Diataal beschikt over digitale toetsen voor begrijpend lezen (Diatekst) en woordenschat (Diawoord) beschikbaar voor groep 6, 7 en 8. Voor rekenen (Diacijfer) en spelling (Diaspel) komen er pilotonderzoeken. Deze te ontwikkelen toetsen kunt u gratis uitproberen in 2013-2014. De toetsen zijn via internet af te nemen waardoor de resultaten direct na afname beschikbaar zijn en de docent geen nakijkwerk heeft. De toetsen zijn gevalideerd aan de referentieniveaus.

Diaplus: dé online tekstenbank!

Veel bovenbouwleerkrachten kiezen mooie, actuele en interessante onderwerpen voor hun thema's. Het is vervolgens vaak lastig om bij dat onderwerp of bij de onderzoeksvragen van leerlingen geschikte teksten te vinden. Vanaf dit najaar komt er een oplossing voor dit probleem! De Activiteit gaat in samenwerking met Diataal, gelieerd aan de Rijksuniversiteit Groningen, digitale bronnenpakketten ontwerpen voor Diaplus.

Lorien de Koning & Femke van der Honing

Diaplus is de online tekstenbank van Diataal. De inhoud van Diaplus is op zichzelf te gebruiken, maar sluit ook aan bij het door Diataal ontwikkelde toets-leerlingvolgsysteem. In dit artikel informeren we over

de online tekstenbank én presenteren we de eerste resultaten van ontwikkelingsgerichte scholen die afgelopen schooljaar het leerlingvolgsysteem uitgetoetst hebben.

Fiona vertelt tijdens de themavorbereidingsvergadering enthousiast dat ze met haar bovenbouwgroep wil thematiseren rondom de maatschappelijk praktijk van een cateringbedrijf. Vanuit het idee van de zomerse hapjes en de ondernemerszin die haar groep kenmerkt lijkt dit een geschikt thema. Als Fiona verder gaat met het uitwerken van de contouren van haar thema valt het haar op dat ze nog nauwelijks boeken en teksten heeft verzameld. Ook als ze serieus tijd besteed aan het selecteren van geschikte teksten is de opbrengst nog mager. Veel teksten zijn te abstract of te hoog gegrepen voor haar leerlingen. Ook sluiten de teksten nauwelijks aan bij mogelijke onderzoeksvragen van haar groep.

Bovenstaand probleem komt regelmatig voor: een enthousiaste leerkracht die een interessant thema kiest, maar dan vervolgens vast loopt in het selecteren van geschikte teksten bij dit thema. Dan wordt het natuurlijk wel erg lastig om vanuit onderzoeksactiviteiten betekenisvolle verbanden te maken naar lees- en schrijfactiviteiten. Hoog tijd dus om hier iets aan te doen!

De online tekstenbank

Diataal heeft de online tekstenbank 'Diaplus' ontwikkeld. Diaplus een database met honderden teksten gerangschikt op niveau, onderwerp en thema. De tekstenbank is al in gebruik en te bezoeken middels www.diataal.nl/diaplus (gebruiker heeft een abonnement nodig).

Aan deze tekstenbank worden regelmatig nieuwe teksten toegevoegd. Hier bestaat voor de nascholers van De

Activiteit de kans om teksten toe te voegen die aansluiten op de actuele en interessante thema's die bovenbouwleerkrachten van ontwikkelingsgerichte groepen kiezen. Hier gaan we komend schooljaar

(2013-2014) mee starten door vier grote thema's te kiezen. Voor deze thema's worden bronnenpakketten samengesteld. De vier grote thema's voor aankomend schooljaar worden: Sport en Spel (aansluitend bij de Kinderboekenweek), Aan tafel (voor in de feestmaand december), De wereld van techniek (handig bij onder andere de Olympische Spelen in februari) en Leven in oorlogstijd (aansluitend bij de evenementen in de maand mei). Naast deze vier bronnenpakketten is het ook mogelijk om teksten bij andere thema's toe te voegen aan de tekstenbank. Leerkrachten kunnen altijd geschikte teksten toesturen.

Een bronnenpakket bestaat uit 30-35 teksten, die zijn geordend in de volgende rubrieken:

1. Basisteksten: dit zijn brede en algemene teksten die leerkrachten goed kunnen gebruiken tijdens de startactiviteiten en de opstart van het thema. Zo worden de subthema's en onderwerpen die zich rondom het thema afspelen goed belicht. Zoals bijvoorbeeld bij het thema 'Sport en Spel' de tekst 'De werking van het lijf tijdens een topprestatie' een mooie basistekst is.
2. Teksten voor Expert lezen: 'Expert lezen' is een leesactiviteit voor alle leerlingen die wordt uitgevoerd als coöperatieve leesvorm. Ook hier gebruikt de leerkracht informatieve teksten die passen bij themavragen en onderwerpen. Begrijpend leesstrategieën en woordenschat komen zo expliciet aan bod. Leesteksten voor expert lezen zijn lange en vrij pittige teksten om een onderwerp goed in te duiken. Kinderen lezen deze teksten in kleine groepjes, ze krijgen ieder een tekst of tekstdeel om zelf te lezen. Zo worden zij expert van deze tekst en van dit onderwerp.
3. TWIN-teksten: dit zijn twee teksten, fictie en non-fictie, over hetzelfde onderwerp. De informatieve non fictie teksten

geven op een zakelijke, directe manier antwoord op vragen. De fictieve teksten brengen door hun verhalende structuur de onderwerpen dicht bij de leerling.

4. Verhalende teksten: bij verhalende teksten maken de onderwerpen en thema's vaak echter. Dit inspireert kinderen. Ze kunnen zich gaan inleven in het onderwerp. Zoals bijvoorbeeld met het verhaal van Anne Frank tijdens het thema: 'Leven in oorlogstijd'.
5. Actuele teksten: dit zijn teksten uit de krant of van internet die een actuele maatschappelijke kwestie rondom het thema toelichten, uitlichten of aan de orde stellen. Bij het thema 'Sport en spel' is een tekst over doping een voorbeeld van een actuele tekst.
6. Titels en teksten voor in de boekenkring of zelf lezen: de boekenkring is een gezamenlijke activiteit in O&O-klassen, waarin boeken centraal staan. Ze worden geïntroduceerd, gepresenteerd en besproken. De leerkracht en leerlingen kunnen er ook uit voorlezen. De boeken in de boekenkring hebben dikwijls te maken met het thema en de vragen van kinderen, maar ook verhalende boeken en teksten over andere onderwerpen komen aan bod.
7. Informatieve teksten bij je onderzoeksvraag: deze informatieve teksten komen uit informatieboeken of vanaf websites. Ze sluiten aan bij de onderzoeksvragen van kinderen, geven informatie en diepen een onderwerp uit.
8. Filmtips: onder dit kopje willen we directe links naar sites zetten waar leerlingen nuttige filmpjes kunnen bekijken. Denk aan Willem Wever, Klokhuis, Beeldbank etcetera.

In de digitale tekstenbank is het voor de leerkracht mogelijk om gericht teksten te zoeken op niveau, thema, onderzoeksvraag, leesstrategie en leesactiviteit. Bij het selecteren van een tekst in de digitale tekstenbak krijgt de leerkracht ook altijd het leesniveau van de tekst in beeld. Zo kan de leerkracht meteen zien of de tekst geschikt is voor de leerlingen. Daarnaast kan de leerkracht op basis van het niveau van de tekst, inschatten welke ondersteuning geboden moet worden, zodat tekstbegrip kan worden opgebouwd.

Wat ging er aan vooraf?

Diataal is in eerste instantie een toetsontwikkelaar, met haar roots in het voortgezet onderwijs. Het doel van Diataal is om toetsen te ontwikkelen waarvan de toetsinformatie

zo volledig is dat leerkrachten hun onderwijs gericht kunnen verbeteren. Scholen zijn straks verplicht om een toetsleerlingvolgsysteem aan te schaffen, ze zijn wel vrij in de keuze welk toets-LVS (leerlingvolgsysteem) dit wordt. Diataal is een verantwoorde keuze. De toetsen van Diataal signaleren niet alleen zwakke leerlingen, maar geven ook aan op welk gebied ze uitvallen. Dit biedt meteen handvaten voor gerichte ondersteuning. Na het toetsen is het mogelijk om met één druk op de knop de resultaten direct grafisch weer te geven op leerling-, klas- en schoolniveau, ideaal voor opbrengstgericht data gestuurd. De toetsen geven inzicht in het lezen van de leer-

lingen weer. De resultaten bestaan onder andere uit een vaardigheidsscore, een A t/m E-score, het bijbehorende referentieniveau en handvaten voor gerichte ondersteuning.

Ontwikkelingsgerichte scholen en Diataal

In 2012-2013 zijn er een aantal ontwikkelingsgerichte scholen ingestapt in het ontwikkelingsonderzoek primair onderwijs. In groep 6, 7 en 8 konden ze tweemaal de toetsen Diatekst en Diawoord uitproberen voor een voor- en nameting. Na beide toetsrondes zijn de toetsen geanalyseerd. Alle toetsen zijn zeer betrouwbaar. Bij zowel Diatekst als Diawoord zijn in groep 6, 7 en 8 de scores van de ontwikkelingsgerichte scholen vergeleken met de reguliere basisscholen. Hieruit bleek dat leerlingen van de ontwikkelingsgerichte scholen zowel op Diatekst als Diawoord beter scoren dan de leerlingen van reguliere basisscholen. In groep 6 waren de verschillen minimaal, in groep 7 werden de verschillen iets groter en in groep 8 scoorden de leerlingen van de ontwikkelingsgerichte scholen significant beter op zowel Diatekst als Diawoord. Inmiddels zijn we bezig met vervolgonderzoek en hopen we de verschillen nog beter in kaart te brengen.

Meer informatie?

In de werkhoeft vindt u meer informatie behorend bij dit artikel. U vindt er onder andere de productenbrochure met informatie over de toetsen. Ook vindt u er gedetailleerde informatie over de vergelijking tussen de scores van de ontwikkelingsgerichte scholen en reguliere basisscholen. Tenslotte kunt u terecht bij www.diataal.nl of info@diataal.nl voor demo-materiaal en vragen. ■

Lorien de Koning is werkzaam als nascholer en onderwijsontwikkelaar bij De Activiteit, landelijk centrum voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs. Femke van der Honing is projectleider primair onderwijs bij Diataal.

Op de website vindt u meer informatie over Diaplus